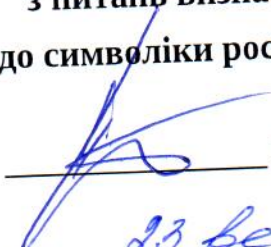

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова Експертної комісії
Українського інституту національної пам'яті
з питань визначення належності об'єктів
до символіки російської імперської політики**

 Віктор БРЕХУНЕНКО
23 вересня 2025 р.

**Фаховий висновок щодо належності об'єктів
(географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності,
пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених російському радянському
письменникові, сценаристу, драматургові та журналісту Петрову Євгенію
Петровичу (1902–1942), до символіки російської імперської політики**

Нормативно-правова підстава експертизи: частина 2 статті 6 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» № 3005-IX від 21 березня 2023 р. із змінами, внесеними Законом № 3097-IX від 03.05.2023 р.; підпункт 17-3 пункту 4 Положення про Український інститут національної пам'яті, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.11.2014 № 684 «Деякі питання Українського інституту національної пам'яті»; Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», затверджене Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.07.2023 № 399 «Про затвердження Положення про Експертну комісію Українського інституту національної пам'яті з питань реалізації норм Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"» із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України № 429 від 15.08.2023 № 429, Наказ Українського інституту національної пам'яті від 05.10.2023 № 35 «Про утворення Експертної комісії з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики».

Визначення термінів у розумінні статті 2 Закону:

російська імперська політика (російська колоніальна політика) – система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

пропаганда російської імперської політики – публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

русифікація – складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

українофобія – дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

символіка російської імперської політики – символіка, що включає, у тому числі, зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури); зображення гасел, цитат осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав

Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів; назви населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури).

Предмет експертизи: відповідність об'єктів (географічних об'єктів, назв юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятників і пам'ятних знаків), присвячених російському радянському письменникові, сценаристу, драматургові та журналісту **Петрову Євгенію Петровичу (1902–1942)**, вимогам Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» (далі – Закон).

Петров Євгеній Петрович (справжнє прізвище **Катаєв; 1902–1942**) – російський радянський письменник, сценарист і драматург, журналіст, військовий кореспондент; співавтор І. Ільфа. Кавалер ордена Леніна (1939). Закінчив 5-у Одеську класичну гімназію (1920), до кінця року працював у студентській трудовій артілі сторожем, вантажником; до червня 1921 р. – районним кореспондентом в Одеських вікнах сатири «ЮгРОСТА» («Южное отделение Российского телеграфного агентства» – центрального інформаційного телеграфного агентства РСФРР), з липня 1921 р. – оперативним співробітником у карному розшуку Одеси (працював інспектором Мангеймського р-ну; в кінці липня 1922 р. очолив відділ; під час «чистки» в 1923 р. названий «найкращим оперативником із бездоганною політичною репутацією»). Наприкінці 1923 р. переїхав до Москви; працював наглядачем у Бутирській тюрмі (1924), згодом – у редакціях журналів «Красный перець» (тут невдовзі обійняв посаду відповідального секретаря), «Гудок», «Чудак», «Крокодил» та в газеті «Правда». Публікувався під псевдонімом «Иностранец Фёдоров», видав кілька збірок гумористичних оповідань. У 1925–1926 роках – на службі в Червоній армії. Був заступником головного редактора «Литературной газеты» (1937).

Автор п'єси «Ультиматум» (1929), пропагандистських творів «Славная советская традиция», «Искусство должно нападать» (1938), текстів, присвячених радянській окупації Західної України («Как польские офицеры сожгли два села», «Подлинная демократия», «Исторический день»; 1939) та

подіям радянсько-фінської війни 1939–1940 років («Подвиг орденоносной дивизии [В советско-финляндской войне 1939–1940 г.г.], 1940). У співавторстві з Ільфом написав сатиричну діалогію про авантюриста Остапа Бендера «Двенадцать стульев» (1930) і «Золотой теленок» (1931) та деякі інші твори, зокрема кіносценарії «Черный барак» (1933) та «Однажды летом» (1936).

Співавтори здійснили тривалий європейський вояж, відвідавши Грецію, Італію, Австрію (1933); останньою їхньою спільною поїздкою стала подорож по Америці (1935–1936) як спеціальних кореспондентів газети «Правда». Подорожуючи автомобілем у супроводі американських друзів, вони побували у 25 штатах, свої враження описали в книжці дорожніх нарисів «Одноэтажная Америка» (1937). Оповідь вибудовано на ідеологічному протиставленні життя в СРСР «недосконалому» американському ладу: «После фордовского завода в Дирборне, где техника поработила и раздавила людей, где рабочие, прикованные к станкам и конвейерам, кажутся людьми глубоко несчастными, мы словно попали на другую планету. Мы увидели молодых рабочих, здоровых и веселых, увлеченных своей работой, дисциплинированных, дружелюбно настроенных к своим руководителям. Мы, конечно, и раньше знали об этой разнице, но как-то отвлеченно. А сейчас, под свежим ещё впечатлением виденного в Америке, этот контраст восхищал, вселял непрекращаемую уверенность в том, что всё преодолеем, что всё будет хорошо и что не может быть иначе».

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 січня 1939 р. «за выдающиеся успехи и достижения в развитии советской художественной литературы» Євгенія Петрова відзначили найвищою державною нагородою СРСР – орденом Леніна.

Під час Другої світової війни став військовим кореспондентом газети «Правда» та «Совинформбюро» (інформаційно-пропагандистське відомство, створене при РНК СРСР 24 червня 1941 р., що підпорядковувалося безпосередньо ЦК ВКП(б)). У 1942 р. опублікував книги нарисів «Москва за нами» та «Фронтной дневник»; того ж року загинув унаслідок аварії літака.

Таким чином, Євгеній Петров є особою, яка публічно, зокрема в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримувала, глорифікувала або виправдовувала російську імперську політику.

На підставі викладеного **об'єкти (географічні об'єкти, назви юридичних осіб та об'єктів права власності, пам'ятники і пам'ятні знаки), присвячені російському радянському письменникові, сценаристу, драматургові та журналісту Петрову Євгенію Петровичу (справжнє прізвище Катаєв; 1902–1942), відповідно до частини 1 статті 2 Закону, належать до символіки російської імперської політики.**

Передбачені чинним законодавством обмеження поширюються лише на віднесені до російської імперської політики об'єкти, що розміщені/перебувають у публічному просторі.

Згідно із частинами 2, 3 статті 5 Закону України «Про засудження та заборону пропаганди імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», заборона не поширюється на використання символіки російської імперської політики в Музейному фонді України, Національному архівному фонді України, у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях, у бібліотечних фондах на різних носіях інформації. Заборона не поширюється також на випадки використання символіки російської імперської політики (за умови, що це не призводить до виправдання і глорифікації російської імперської політики): в експозиціях музеїв, на тематичних виставках; у процесі наукової діяльності, зокрема під час проведення наукових досліджень та поширення їхніх результатів у незаборонений законодавством України спосіб; під час показу, опису, реконструкції (зокрема історичної) або в інший спосіб відтворення історичних подій; у творах мистецтва; у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах; в інформаційних, інформаційно-аналітичних програмах та документальних фільмах. Таким чином, передбачені Законом України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» обмеження не поширюються на дослідження життя та творчої спадщини Євгенія Петрова, зберігання, купівлю/продаж, читання видань його творів, експонування пов'язаних із письменником предметів та документів у музейних закладах тощо.

Члени Експертної комісії Українського інституту національної пам'яті з питань визначення належності об'єктів до символіки російської імперської політики:

БРЕХУНЕНКО Віктор Анатолійович

ВЕРБИЧ Святослав Олексійович

ГРЕЧИЛО Андрій Богданович

СКРИПНИК Анатолій Юрійович

СОКИРКО Олексій Григорович